

Dezinformările rusești și amenințarea războiului cognitiv

de [Marius Bâtcă](#)

Războiul hibrid și cognitiv al Rusiei reprezintă o amenințare serioasă la adresa securității naționale a României. Aceasta vizează nu doar capacitatea militară, ci și coeziunea socială, încrederea în instituțiile democratice și alianțele euroatlantice. Agresiunea se manifestă printr-o combinație de tactici informaționale sofisticate, exploatarea vulnerabilităților interne și subminarea relațiilor cu aliații. Agresiunea rusă depășește cu mult actele izolate de dezinformare și cuprinde un complex de măsuri în cadrul unui *război hibrid*, care vizează în mod specific *câmpul de luptă cognitiv*. Impactul se extinde nu numai asupra armatei, ci și asupra întregii populații. Amenințarea este sistemică, având ca scop modificarea fundamentală a structurii societății și a guvernării, mai degrabă, decât obținerea unor câștiguri tactice pe termen scurt. Această natură sistemică necesită un răspuns la nivelul întregii societăți, recunoscând că securitatea națională în era modernă depinde la fel de mult de informație și de reziliența societală, pe cât depinde de apărarea militară tradițională. Faptul că problema campaniilor de dezinformare care vizează Armata României urmează să fie abordată în viitoarea ședință a CSAȚ, demonstrează cât de serioasă a devenit situația.

Aflat la Odesa, unde a participat la un summit care a abordat probleme de securitate regională, președintele României, Nicușor Dan, a precizat, cu referire la dezinformările și *fake news*-urile care sunt rostogolite pe rețelele de socializare, *că o să avem un CSAȚ, până la sfârșitul acestei luni, și o să discutăm, formal sau informal, de această chestiune, pe care vă mărturisesc că n-am aprofundat-o în perioada de când am fost investit în funcție. În mod cert, cum am spus și la conferința de presă de la amiază, trebuie să fim în stare să răspundem cantitativ, în sensul că degeaba tu răspunzi peste trei ore, dacă în acele trei ore informația ta a ajuns la 3-4 milioane de oameni și a ajuns deja să-i informeze.*

În același timp, în contextul în care amenințările hibride și lupta împotriva acestora au reprezentat teme de discuții în cadrul reuniunii de la Odesa, președintele României a vorbit și despre cea mai recentă campanie de dezinformare din România, care se răspândește destul de repede pe *TikTok* și pe alte rețele sociale (în țară, dar și printre românii care trăiesc în străinătate). Mai exact, este vorba despre o iminentă recrutare a bărbaților, care ar urma să fie trimiși să lupte în Ucraina. *Ceea ce mă îngrijorează pe mine cel mai tare este chestiunea cantitativă, pentru că această situație cu care ne confruntăm cu privire la răspândirea de știri false este una relativ nouă pentru fiecare dintre noi și consider că trebuie să învățăm unii de la ceilalți cum să reacționăm într-o perioadă scurtă*

de timp și cum să reacționăm când cantitatea de informații false este atât de mare, a precizat Nicușor Dan.

În acest context, trebuie precizat că, în cazul României, obiectivele strategice rusești se concentrează pe slăbirea unității NATO și a Uniunii Europene, crearea de diviziuni interne și subminarea încrederii în instituțiile democratice. Rusia își adaptează strategia, concentrându-se pe metode non-militare sau măsuri hibride, cum ar fi operațiunile informaționale, atacurile cibernetice, destabilizarea internă, interferența electorală, corupția și utilizarea grupurilor *proxy*.

Ministerul Apărării Naționale a emis, în special prin intermediul platformei *Inforadar.mapn.ro*, avertismente repetate cu privire la dezinformările care circulă pe diverse platforme de comunicare digitală, vizând apărarea și securitatea națională. Aceste campanii sunt concepute pentru a crea panică și confuzie în rândul populației. Exemple concrete de *fake news* și narațiuni rusești:

- **Mobilizarea rezerviștilor și trimiterea de trupe în Ucraina:** Au circulat *comunicate MApN* false pe *WhatsApp*, anunțând restricții de circulație pentru bărbații între 18 și 65 de ani sub pretextul unei așa-zise stări de mobilizare, ca urmare a unei decizii inexistente, desigur, a CSAȚ. Pe *TikTok*, au fost amplificate *dovezi* false despre o decizie a conducerii statului român de a trimite trupe în

Ucraina. Aceste speculații nu au nicio bază reală și sunt încercări de a spori teama generată de războiul de agresiune al Federației Ruse în Ucraina. MApN a dezmințit categoric aceste informații, calificându-le drept scenarii false menite să inducă confuzie și chiar panică. Dezinformarea a exploatat chiar și documente administrative de rutină, precum o adresă internă a *Metrorex* sau un document similar al Ministerului Finanțelor, pentru a susține narative false despre mobilizare, în contextul exercițiilor de evaluare a rezervei, cum ar fi *MOBEX*.

- **Campanii de dezinformare privind exercițiile militare aliate NATO din România:** Narațiuni false, propagate de surse pro-Kremlin precum *Sputnik*, susțin că NATO se pregătește să folosească România și Republica Moldova drept *carne de tun* într-un război pe care îl preconizează cu Rusia, sau că NATO provoacă războaie. Un exemplu concret este dezinformarea legată de exercițiul *Steadfast Dart 25*, prezentat ca o pregătire ofensivă, deși a fost un exercițiu defensiv menit să consolideze capacitățile de reacție și interoperabilitatea Alianței.
- **Campanii de *fake news* privind rolul Armatei României în societate și acuzațiile de trădare a României:** Propaganda rusă încearcă să submineze încrederea în armată și în instituțiile statului, promovând narative precum *orice român care susține Ucraina este trădător de neam și țară* și că *decidenții români*

nu servesc interesele propriilor cetățeni în contextul războiului. Aceste narative locale se alătură celor generale care susțin că democrația de tip vestic a eșuat și că NATO și/sau UE sunt slabe și nu pot opune rezistență relevantă Rusiei.

- **Alte dezinformări:** Au fost semnalate dezinformări pe *TikTok* despre *soldați francezi în România îmbrăcați în uniforme ale Jandarmeriei române*, precum și știri false despre atacuri rusești cu drone la graniță, care ar fi vizat România.

Adaptabilitatea și diversitatea canalelor de dezinformare rusești sunt remarcabile. Operațiunile de influență rusești nu se limitează la un singur vector. Ele exploatează diverse platforme digitale, cum ar fi *WhatsApp* pentru comunicate false, făcute să pară oficiale, *TikTok*, pentru conținut video viral, și canale de știri online tradiționale. Această abordare pe mai multe platforme permite actorilor ruși să își adapteze mesajele la diferite tipuri demografice și să valorifice mecanismele unice de amplificare ale fiecărei platforme. Această adaptabilitate face detectarea și contracararea dezinformării mult mai complexe, necesitând o strategie de apărare cuprinzătoare și multi-stratificată din partea autorităților române.

Un alt aspect important este exploatarea evenimentelor curente și a sensibilităților naționale pentru amplificarea dezinformării. Momentul apariției știrilor false despre mobilizarea militară coincide adesea cu exerciții reale ale MApN, creând o aparență înșelătoare de credibilitate. Această țintire sofisticată demonstrează că actorii ruși au o înțelegere nuanțată a sensibilităților din societatea românească și a evenimentelor curente, permițându-le să creeze narative care rezonază profund cu preocupările preexistente, făcând dezinformarea mai probabil să fie crezută și răspândită de populație.

Războiul cognitiv și subminarea încrederii în societatea românească

Războiul cognitiv, recunoscut ca un domeniu de sine stătător în războiul modern, vizează manipularea inteligenței umane pentru a altera percepțiile, a influența deciziile și a împiedica acțiunile atât la nivel individual, cât și colectiv. Scopul final este de a slăbi încrederea populației în autorități și, în special, în Armata României, prin eroziunea

coeziunii sociale și a rezilienței societale. Utilizarea inteligenței artificiale (AI) a reprezentat un salt calitativ și cantitativ în diseminarea masivă și aproape instantanee a conținutului de dezinformare.

Spre deosebire de operațiunile militare sau cibernetice tradiționale, care vizează în primul rând active fizice sau rețele digitale, războiul cognitiv, așa cum este definit, mută explicit câmpul de luptă către creierul uman. Obiectivul este de a altera sau induce în eroare gândurile unei întregi populații. Aceasta reprezintă o evoluție profundă în război, depășind simpla diseminare de informații pentru a manipula activ procesele cognitive, a exploata prejudecățile și a provoca distorsiuni de gândire. Natura invizibilă a acestui război

Înseamnă că efectele sale dăunătoare asupra încrederii și coeziunii sunt adesea resimțite înainte ca sursa sau mecanismul să fie pe deplin înțelese, transformându-l într-o amenințare dificil de gestionat, care necesită o înțelegere profundă a psihologiei umane și a dinamicii societale.

Propaganda rusă utilizează o serie de narrative cheie pentru a submina încrederea în societatea românească:

- **Discreditarea democrației occidentale și a alianței euroatlantice:** Narrativele generale, transnaționale, susțin că *democrația de tip vestic a eșuat* și că *NATO și/sau UE sunt slabe și nu pot opune rezistență relevantă Rusiei*. Acestea vizează slăbirea coeziunii și eficienței NATO și UE, pe care Rusia le percepe ca obstacole în calea influenței sale în Europa de Est.
- **România o colonie a Vestului:** O temă preferată în discursul pro-rus este aceea că *România este o colonie a Vestului și că decidenții români nu servesc interesele propriilor cetățeni în contextul războiului*. Această narativă exploatează sentimente naționaliste și populiste, amplificând diviziunile existente în societate.
- **Acuzații de trădare la adresa celor care se declară proucraineni/prooccidentali:** Propaganda rusă etichetează orice român care susține Ucraina drept *trădător de neam și țară*. Această tactică este menită să creeze polarizare și să submineze sprijinul public pentru politicile externe ale României, în special cele care implică sprijinul pentru Ucraina.
- **Rescrierea istoriei:** Un alt pilon al războiului cognitiv este încercarea de a rescrie evenimente istorice. Propaganda rusă minimalizează invaziile rusești și prezintă Armata României ca fiind slabă sau lipsită de rezistență în fața invaziei sovietice din 1944. Acest lucru vizează subminarea mândriei naționale și a încrederii în capacitatea de apărare a țării.

Această strategie face dezinformarea mai puternică, deoarece rezonază cu sentimentul public autentic, deși adesea greșit direcționat, transformând slăbiciunile societale în vectori pentru influența străină.

Existența unor rețele dedicate, susținute de Kremlin, care se angajează în tactici sofisticate precum clonarea site-urilor web, manipularea algoritmică și *otrăvirea instrumentelor AI și a Wikipedia*, demonstrează că dezinformarea rusă nu este o activitate *ad-hoc*, ci o operațiune extrem de organizată, cu resurse semnificative și avansată tehnologic. Aceasta indică o trecere de la propaganda simplă la o campanie de influență la scară industrială, concepută pentru a manipula sistematic mediul informațional global. Faptul că aceste rețele sunt identificate și monitorizate de serviciile naționale și europene de securitate subliniază importanța lor strategică și amenințarea semnificativă pe care o reprezintă pentru procesele democratice și coeziunea societății.

Fenomenul *idiotilor utili* și mecanismele de amplificare

Eficacitatea operațiunilor de influență rusești în România este amplificată semnificativ de implicarea unor actori politici interni și a canalelor media asociate acestora. Această strategie permite ca propaganda străină să fie reambalată și diseminată de voci care pot părea mai credibile sau mai apropiate de populația locală, estompând granițele dintre discursul intern autentic și manipularea externă. Atunci când un narativ pro rus este articulat de un politician român sau amplificat de o publicație online aparent independentă, acesta capătă o aparență de legitimitate, ceea ce face mai dificil pentru cetățeanul obișnuit să o identifice ca interferență străină. Această cooptare valorifică rețelele de încredere existente și diviziunile politice, făcând operațiunea de influență mult mai insidioasă decât propaganda străină directă.

Termenul *idioti utili* este utilizat în contextul influenței rusești, referindu-se la indivizi care, conștient sau inconștient, contribuie la diseminarea dezinformărilor rusești pe rețelele sociale. Mecanismele de amplificare includ utilizarea conturilor de bot și a conturilor operate de oameni pentru a manipula algoritmiile platformelor (ex. *TikTok*) și a amplifica conținutul. Canalele *Telegram* sunt folosite pentru a plăti indivizi care amplifică conținut pro-rus.

Conceptul de *idioti utili* implică faptul că indivizii, fie din cauza unor nemulțumiri autentice, a unei lipse de gândire critică, fie a unor stimulente financiare, devin canale involuntare sau voluntare pentru propaganda rusă. Deficitul de înțelegere în societatea modernă, care poate fi creat intenționat de diverse ideologii, oferă un teren fertil pentru o astfel de exploatare.

Strategia Rusiei nu se limitează la crearea de știri false, ci vizează identificarea și valorificarea acestor vulnerabilități cognitive și sociale. Prin amplificarea frustrărilor și prejudecăților existente, acești actori transformă cetățenii obișnuiți în amplificatori inconștienți ai narativelor rusești, favorizând astfel o cameră de rezonanță care polarizează și mai mult societatea și erodează încrederea, făcând populația mai susceptibilă la manipulări ulterioare.